

บทที่ ๑

บทนำ

ภูมิหลัง

วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์และยึดโยงกันอย่างเหนียวแน่น เนื่องจากนักเขียนมีสถานะเป็นประชากรและเป็นส่วนหนึ่งของในสังคมนั้นๆ จึงย่อมต้องอาศัยวัตถุดิบที่เกิดจากประสบการณ์ชีวิตของตนเอง และสิ่งที่นักเขียนได้สัมผัสกับผู้คนในสังคมของตนมาประกอบเข้ากับจินตนาการของตนเอง เพื่อแปรวัตถุดิบดังกล่าวออกมาเป็นผลงานวรรณกรรม ดังที่ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (๒๕๑๘ : ๑๘๕) กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม เป็นเรื่องที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ทั้งนี้เพราะนักเขียนคนเดียวเปรียบเสมือนคนสามคน คือ เป็นนักประพันธ์ เป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้น และเป็นพลเมืองของสังคม นักเขียนจึงยากที่จะหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสังคมในยุคสมัยของตนได้ สอดคล้องกับแนวคิดของเจตนา นาควัชระ (๒๕๒๑ : ๑๓-๑๗) ที่ได้เสนอว่า วรรณกรรมเป็นสิ่งผูกพันกับสังคมและเป็นสมบัติร่วมของ ทุกยุคทุกสมัยทุกถิ่น การศึกษาวรรณกรรมจึงต้องควบคู่กับสังคม ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของวรรณกรรม ผู้ประพันธ์ได้แสดงความคิด ปรัชญา ตลอดจนความจริงในสังคมด้วยความสนใจและความรับผิดชอบ วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคม รวมทั้งพลังในสังคมนมนุษย์ด้วย เพราะแม้ว่านักเขียนจะเลือกเขียนเฉพาะประสบการณ์หรือ บางเสี้ยวของเหตุการณ์ในสังคมมาใช้เป็นข้อมูลและประเด็นในงานเขียน โดยผ่านมุมมองของตน แต่ต้องนับว่างานเขียนนั้นเป็นกระจกเงาสท้อนสภาพสังคมไทยผ่านสายตาของนักเขียนที่จะบันทึกและถ่ายทอดเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคม ประสบการณ์ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปแบบของวรรณกรรมหลายประเภท เช่น บทความ บทวิจารณ์ บทกวี นวนิยาย และเรื่องสั้น

วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นเป็นงานสร้างสรรค์ประเภทหนึ่งที่สร้างความประจักษ์ตามแนวคิดที่ว่าสังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมนย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคม ย่อมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับวรรณกรรมที่จะต้องมีส่วนในการสะท้อนสภาพสังคม ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (๒๕๔๒ : ๔) กล่าวว่าอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวรรณกรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิพลของสังคมต่อนักเขียน เพราะแม้ว่านักเขียนจะเลือกเขียนเฉพาะประสบการณ์หรือบางเสี้ยวของเหตุการณ์ในสังคมมาใช้เป็นข้อมูลและประเด็นในงานเขียน โดยผ่านมุมมองของตนแต่ต้องนับว่างานเขียนชิ้นนั้นเป็นการสะท้อนสภาพของสังคมไทยผ่านสายตาของนักเขียน ซึ่งนักเขียนได้ถ่ายทอดความคิดและเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่างๆ ของสังคมที่เขาอาศัยอยู่ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น

เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมสมัยใหม่ที่สะท้อนภาวะแห่งยุคสมัย สามารถเสนอปัญหาทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียม ประเพณี ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในสังคมที่เห็นอยู่รอบด้าน และสามารถตอบสนองกับผู้อ่านได้อย่างรวดเร็วทันใจ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะพิเศษของเรื่องสั้นที่แตกต่างไปจากวรรณกรรมประเภทอื่นๆ กล่าวคือ เนื้อหาจะสั้น กระชับ เข้มข้นและสามารถสื่อแนวคิดได้ตรงประเด็นอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (๒๕๓๐ : ๗๗) ได้กล่าวว่า พลังของเรื่องสั้นสามารถสื่อเนื้อหาทางสังคม ทั้งที่เป็นตัวสะท้อนและถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกของผู้คนในยุคสมัยหนึ่งและเสนอให้เห็นถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองของสังคมในยุคนั้น เรื่องสั้นจึงนับว่าเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน มีความเคลื่อนไหวและมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ประกอบกับปัจจุบันเรื่องสั้นมีจำนวนมาก และมีความหลากหลายทั้งนักเขียน แนวการเขียน รูปแบบการเขียนและในด้านกลวิธีการนำเสนอ โดยเฉพาะกลวิธีการเล่าเรื่องนั้นจะเห็นได้ว่าการทดลองหลายรูปแบบแสดงให้เห็นว่านักเขียนเน้นการแสวงหากลวิธีการเล่าเรื่องแบบใหม่ๆ ไม่ได้ยึดกฎเกณฑ์หรือสูตรสำเร็จของโครงสร้างตามแบบเดิม มีความพยายามที่จะหากลวิธีการนำเสนอที่แปลกใหม่และมีความซับซ้อนมากขึ้น (สันติภาพ ชารัมย์. ๒๕๕๔ : ๕๘) ดังที่ ชายด์ (Childs. ๒๐๐๐ : ๑๘-๒๐) สรุปว่า เรื่องสั้นสมัยใหม่โดยทั่วไปเป็นงานทดลองที่เน้นเทคนิคมีรูปแบบที่เล่นพื้นที่หรือจังหวะมากกว่าดำเนินไปตามลำดับเวลาเป็นงานสะท้อนสภาพภายในของตนเอง และตั้งคำถามในความไม่แน่นอนของความเป็นจริง ด้านเนื้อหา มีแนวโน้มในการแสดงความรู้สึกสิ้นหวัง แสดงความล่มสลายทางสังคมและจิตวิญญาณของปัจเจกบุคคลมีปฏิกริยาต่อความเจริญทางอุตสาหกรรม การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสังคมเมืองและสงคราม

เมื่อพิจารณาเรื่องสั้นของไทยก็จะพบว่ามีความเปลี่ยนแปลงรูปแบบกลวิธีการนำเสนอไปตามช่วงเวลา ซึ่ง อีราวดี ไตลังคะ (๒๕๕๐ : ๔-๕) กล่าวว่า ประเด็นของช่วงเวลาและลักษณะเฉพาะ คือปรากฏการณ์ที่แสดงการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบอย่างชัดเจนของเรื่องสั้นไทยเป็นไปได้หรือไม่ว่า นักเขียนจำนวนหนึ่งเห็นว่าแนวการเขียนเรื่องสั้นแบบขนบเป็นรูปแบบที่ไม่อาจสนองอารมณ์ความรู้สึกที่พวกเขาเผชิญในสังคมขณะนั้น ดังข้อสังเกตของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี (๒๕๒๓ : ๔๑-๔๕) ที่ได้กล่าวถึง เรื่องสั้นก่อนปี พุทธศักราช ๒๕๑๘ ไว้ว่ามีกลวิธีและรูปแบบใหม่หลายอย่าง เช่น กลวิธีแบบ Anti-Plot และนิยมยึดถือสถานการณ์ของตัวละครมาเป็นจุดดำเนินเรื่อง จุดมุ่งหมายของเรื่องไม่แสดงผลที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียว การดำเนินเรื่อง และบุคลิกของตัวละครจะปรากฏสิ่งที่แสดงออกถึงความคลุมเครือของชีวิตมนุษย์บนโลกสมัยใหม่ เวลาของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องก็มักไม่กำหนดแน่ชัด การแสดงความคิดมีลักษณะที่ดึงเอาจิตใต้สำนึกออกมา ตีแผ่ในลักษณะที่เรียกว่าเป็นการเปิดเผยตัวเองมากขึ้น สิ่งที่น่าออกมาบรรยายมีลักษณะปล่อยให้ภาษาจิตใต้สำนึกหลั่งไหลพุ่งพรูออกมาทำนองที่ว่า Stream of Consciousness หรือไม่เช่นนั้นก็ออกมาในรูปแบบของ Monologue คือให้ตัวละครพูดกับตัวเองลักษณะดังกล่าวปรากฏให้เห็นในเรื่องสั้นไทย จากการศึกษาของ ภิญโญ กองทอง (๒๕๒๘ : ๒๖๙-๓๗๑) เกี่ยวกับลักษณะ

ก้าวหน้าของเรื่องสั้นไทย ในช่วงปีพุทธศักราช ๒๕๑๐-๒๕๑๖ พบว่าเรื่องสั้นไทยมีลักษณะที่พัฒนาไปจากเดิมมากขึ้น กล่าวคือ นักเขียนไทยได้พยายามที่จะเสนอรูปแบบใหม่ๆ ในการเขียนเรื่องสั้น เช่น ด้านโครงเรื่องมีลักษณะการแต่งที่แตกต่างไป คือจะยึดสถานการณ์ของตัวละครมาเป็นจุดดำเนินเรื่อง เรื่องไม่ดำเนินไปตามโครงสร้างของโครงเรื่อง คือ ไม่เน้นความเป็นเหตุเป็นผลและไม่มีเอกภาพด้านตัวละคร ด้านกลวิธีการนำเสนอการใช้กลวิธีให้ตัวละครเล่าเรื่องของตนเองและกลวิธีที่ให้นักเขียนเล่าเรื่องโดยล่วงรู้จิตใจของตัวละคร ตลอดจนการใช้สัญลักษณ์เพื่อใช้สื่ออะไรบางอย่างในเรื่องสั้น

นอกจากนี้แล้วรูปแบบการเขียนเรื่องสั้นไทยในปัจจุบัน ได้เสนอการเขียนในลักษณะแนวทดลองปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน ดังที่ บัวแพน นันทพิสัย (๒๕๓๖ : ๔๑-๔๒) ได้แสดงทัศนะที่มีต่อเรื่องสั้นไทยว่าสิ่งใหม่ๆ ที่พบในเรื่องสั้นในปัจจุบันว่ามีความโดดเด่นแปลกแตกต่าง ซึ่งเห็นได้ชัดแต่มีใช้จะเห็นได้ในจำนวนมากหรือส่วนใหญ่ อาจเห็นได้ในจำนวนน้อยก็ได้และมีได้หมายความว่าสิ่งที่แปลกแตกต่างนี้เป็นทิศทางที่จะต้องตามกันไปอาจเป็นงานทดลองอย่างหนึ่งของคนเขียนหนังสือ และอาจมีคนอื่นเล่นตามอีก เช่น ศรีดาวเรือง เล่นกับตัวเลขหรือตัวอักษร กลุ่มไปยาลใหญ่เล่นกับภาษาให้ตกลง ส่วน ภิญโญ กองทอง (๒๕๒๘ : ๒๖๙-๓๗๑) ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับการเล่าเรื่องในเรื่องสั้นปัจจุบันไว้ว่ามีประเด็นที่น่าสนใจคือลักษณะการเล่าเรื่องที่มีมิติซับซ้อนอยู่มากมาย ซึ่งผู้อ่านต้องพยายามค้นหาให้พบ ดังวรรณกรรมเรื่องสั้นที่ตีพิมพ์ในนิตยสารสยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ เรื่อง วันหนึ่งบนรถไฟฟ้า : จรรยา อำนาจพันธุ์พงศ์ ดังปรากฏในความตอนหนึ่งว่า

“คุณรู้สึกหัวใจกับจุดหมายปลายทางของคุณในวันนี้เสียเหลือเกิน คุณพลิกข้อมือดูนาฬิกา แด่โมงสิบห้าเข้าไปแล้ว เป็นหนแรกที่คุณมายืนอยู่ที่นี้ในเวลาเช้า เงยมองไปยังท้องฟ้า อากาศหม่นครึ้มรอบด้านเอียงคอหาพื้นที่บนท้องฟ้า คุณแยกไม่ออกว่ามันเป็นอะไรกันแน่ระหว่างเมฆครึ้มฝนกับหมอกควัน แล้วคุณก็นึกไปถึงผู้คนที่สัญจรอยู่ในความแออัดบนท้องถนนเบื้องล่าง หากเป็นเมฆฝนแล้วมันดันตกลงมาจริงๆ ในเวลานี้เข็มนาฬิกาบนท้องถนนก็หยุดนิ่ง การขับเคลื่อนของสิ่งมีชีวิตจะชะลอลง คุณนึกจินตนาการถึงความทรมาณอันมากมายมหาศาลที่จะปรากฏบนใบหน้าของผู้คนผู้เร่งรีบไปยังจุดหมายของตนแล้วก็รู้สึกสงสารมาจับใจ”

(จรรยา อำนาจพันธุ์พงศ์. “วันหนึ่งบนรถไฟฟ้า,” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๕. หน้า ๗๐.)

จากตัวอย่างเรื่องสั้นข้างต้น ผู้เขียนใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยผู้เขียนเลือกใช้สรรพนามบุรุษที่ ๒ ในการเล่าเรื่อง โดยใช้คำว่า “คุณ” ซึ่งมีความเป็นอิสระที่จะบอกเล่าเรื่องราวและความเป็นไปของเรื่องได้อย่างซับซ้อนและชวนให้ขบคิด และการทำให้คนอ่านเรื่องสั้นเกิดความรู้สึกเหมือนกระโจนเข้าไปร่วมอยู่ในเหตุการณ์หรือเข้าไปอยู่ในเนื้อหา

สาระของเรื่องได้เป็นอย่างดี และยังเป็น การสร้างจุดเด่นให้ตัวละครแต่ละตัว ทำให้เชื่อมโยง เหตุการณ์ต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงประเด็นอย่างแจ่มชัดมากขึ้น สามารถทำให้ผู้อ่านสนใจ ติดตามอ่านเป็นอย่างมาก

มีนักวิชาการทางด้านวรรณกรรมส่วนหนึ่งเห็นว่าลักษณะการเขียนใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น ในเรื่องสั้นไทยนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการรับอิทธิพลแนวการเขียนจากตะวันตกโดยตรงอย่างเห็นได้ เด่นชัด คือ กลวิธีการเขียนที่มีการผสมผสานระหว่างโลกของความเป็นจริง (Reality) และโลก ของจินตนาการ (Fantasy) เพื่อช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าถึงสาระที่แท้จริงของเรื่อง ซึ่งมักจะเป็น ความกดดันหรือความขัดแย้งอย่างรุนแรงในใจกับความสับสนทางจิต การนำมโนทัศน์เหนือจริง (Surrealism) เข้ามาใช้ในเรื่องสั้นก็เป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งได้นำโครงสร้างของความฝันที่เน้นสภาพ การฝันร้ายเข้ามาใช้ นอกจากนี้การใช้กลวิธี Doubling ซึ่งเป็นการนำเสนอตัวละครอีกตัว หนึ่งหรือเหตุการณ์หนึ่งซ้อนมาให้ผู้อ่านสามารถเปรียบเทียบกับตัวละครเอกหรือเหตุการณ์ของ เรื่อง เพื่อให้เหตุการณ์นั้นเป็นกระจกเงาสะท้อนความขัดแย้งภายในตัวละครเอก ประสบการณ์ จากการมองเห็นตัวเองในตัวละครอื่นนี้มักนำไปสู่ความตกต่ำของสภาพจิต การแบ่งแยกบุคลิก หรือความฟุ้งซ่านคลุ้มคลั่งทางจิตอย่างรุนแรง นอกจากนี้กลวิธีการเขียนแบบการละทิ้ง การดำเนินเรื่องแบบประเพณีนิยมและจบเรื่อง โดยผู้อ่านไม่สามารถคาดคะเนตอนจบได้แน่นอน ก็ถือว่าเป็นกลวิธีการนำเสนอที่เด่นอีกแบบหนึ่งและสอดคล้องกับ ชูศักดิ์ ภัทรกุลวานิชย์ (๒๕๓๖ : ๑๘) ที่มองเห็นว่าเรื่องสั้นสมัยใหม่ของไทยได้ใช้กลวิธีการเขียนจากตะวันตก เช่น การนำเสนอแบบฟรั้งฟูกระแสดำนึก (Stream of Consciousness) เป็นที่นิยมมาก ในเรื่องสั้นร่วมสมัยในปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า เรื่องสั้นได้มีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงไป ทั้งทางด้านรูปแบบและเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ภาษาที่ใช้ วิธีการนำเสนอรูปแบบ การเขียน แนวการเขียน และเนื้อหาทางความคิด ตลอดจนข้อปลีกย่อยต่างๆ แล้วแต่ ประสบการณ์ของผู้เขียนและยุคสมัยที่แต่ละคนมีชีวิตอยู่ ดังที่ บรรจง เจิดศิลป์ (๒๕๒๗ : ๑๕๙-๑๖๑) กล่าวไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงแนวการเขียนนี้มีความเป็นอิสระสูง และแนวการ เปลี่ยนแปลงนี้มักจะมีรูปแบบเก่าหลงเหลืออยู่บ้าง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่างานเขียนเรื่องสั้นใน ปัจจุบัน จึงประกอบด้วยเรื่องสั้นที่มีลักษณะรูปแบบการเขียนที่มีความก้าวหน้าเปลี่ยนไปจาก เดิม และเรื่องสั้นที่มีรูปแบบฉบับเดิมอยู่ เรื่องสั้นในปัจจุบันจัดได้ว่าเป็นบันเทิงคดีที่ได้รับความ นิยมจากผู้อ่านเป็นอย่างมาก ซึ่งเห็นได้จากวารสาร นิตยสารต่างๆ หลายฉบับที่ได้ คัดเลือกเรื่องสั้นเพื่อตีพิมพ์เรื่องสั้นในลงนิตยสารหลายฉบับ เพื่อตอบสนองความต้องการของ ผู้อ่านและนักวิจารณ์เรื่องสั้นอย่างสม่ำเสมอ เพราะว่าเรื่องสั้นมีเนื้อหากระชับและอ่านจบ โดยใช้เวลาอันสั้น เสนอความคิดได้ตรงจุด มีโครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีการกำหนดความยาวของ เรื่อง มีแนวคิดสำคัญเพียงแนวคิดเดียว มีตัวละครน้อยการบรรยายสถานที่และเวลากระชับ มีเนื้อหาที่ความหลากหลาย ทั้งยังเป็น การนำเสนอเรื่องราวเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคม ซึ่งสะท้อนภาพสังคมไทยออกมาในประเด็นที่สังคมให้ความสนใจ เช่น เหตุการณ์ของบ้านเมือง นำเสนอความขัดแย้งทางสังคม การเมืองการปกครอง การศึกษา สภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรม

และประเพณี ตลอดจนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เรื่องสั้นที่ได้
รับการตีพิมพ์ในนิตยสารต่างๆ เป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือน เช่น นิตยสารขวัญเรือน
นิตยสารกุลสตรี นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ นิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ และนิตยสารสยามรัฐ
สัปดาห์วิจารณ์ เป็นต้น

ปัจจุบันนิตยสารรายสัปดาห์ที่มีเป้าหมายเน้นหนักทางสังคม การเมืองการปกครอง
เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำเสนอ
เนื้อหาสาระต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนานมีสามฉบับ ได้แก่ นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ นิตยสาร
เนชั่นสุดสัปดาห์ และนิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ในนิตยสารดังกล่าวมักนำเสนอในมุมมอง
ของภาพสะท้อนทางสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจน
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏออกมาในรูปแบบของวรรณกรรมเรื่องสั้น ตลอดจนเหตุการณ์
ความเคลื่อนไหวของสังคม กล่าวคือ นิตยสารรายสัปดาห์ดังกล่าวได้นำเสนอคอลัมน์ประเภท
เรื่องสั้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อ่านและนักวิจารณ์มาอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านการ
คัดเลือกจากบรรณาธิการของนิตยสารรายสัปดาห์ทั้งสามฉบับ และได้มีการคัดเลือกนักเขียนที่มี
คุณภาพ โดยเฉพาะนักเขียนที่เคยได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน
(รางวัลซีไรต์) Southeast Asian Writers Award (S.E.A. Write) ยกตัวอย่าง เช่น ไพฑูริย์
ัญญา วินทร์ เลียววาริณ จเด็จ กำจรเดช เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีนักเขียนที่ได้รับรางวัล
เกี่ยวกับเรื่องสั้นอันทรงเกียรติอื่นๆ อีก เช่น ประชาคม ลุนาชัย เจ้าของเรื่องสั้น “หมวกที่
หายไป” ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลพานแว่นฟ้าแห่งรัฐสภาไทย ประจำปี ๒๕๕๕ บุญชิต
พิทักษ์ เจ้าของผลงานเรื่องสั้น “หญิงเสา” ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลมติชนสุดสัปดาห์
ประจำปี ๒๕๕๕ เป็นต้น ตลอดจนนักเขียนที่มีคุณภาพอีกจำนวนมาก โดยเนื้อหาสาระที่นัก
ประพันธ์ได้นำเสนอในเรื่องสั้นนั้น ย่อมเป็นการบันทึกเหตุการณ์ สภาพบ้านเมือง เศรษฐกิจ
การศึกษา ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณี ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและอื่นๆ หรือสะท้อน
ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมไทย เรื่องสั้นแต่ละเรื่องได้ผ่านการคัดเลือกมาเป็นอย่างดี และได้รับ
การยอมรับจากผู้อ่านโดยทั่วไป มีนักประพันธ์ทั้งเก่าและใหม่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนลงตีพิมพ์กัน
อย่างต่อเนื่องและเป็นที่ยอมรับจากประชาชนและนักวิจารณ์จำนวนมาก

วงการนักเขียนนักอ่านและนักวิจารณ์เรื่องสั้นได้ให้ความสนใจวรรณกรรมประเภทนี้
เป็นอย่างมาก ซึ่งสังเกตได้จากการจัดการประกวดเรื่องสั้นตามสถาบันต่างๆ โดยให้รางวัลแก่
นักเขียนเรื่องสั้นดีเด่นอยู่เสมอ เช่น รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์)
รางวัลเรื่องสั้นมติชนสุดสัปดาห์ รางวัลพานแว่นฟ้าแห่งรัฐสภาไทย รางวัลนายอินอะวอร์ดจาก
ร้านนายอินทร์ รางวัลวรรณกรรมรามคำแหง ราชชนรางวัลเซเว่นบุ๊คอวอร์ด รางวัลเนชั่น
บุ๊คส์อะวอร์ด รางวัลสุภาว เทวกุลฯ รางวัลสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย
รางวัลสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และรางวัลอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งรางวัลเหล่านี้ล้วนแต่เป็น
แรงกระตุ้นผลักดันให้นักเขียนได้พัฒนาการเขียนของตนเอง และมีส่วนช่วยทำให้นักเขียนได้
ผลิตผลงานสร้างสรรค์เรื่องสั้นไทยออกสู่สังคมมาอย่างต่อเนื่อง และมีพัฒนาการการเขียน
ของตนเองอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ นิตยสารและวารสารหลายฉบับก็ได้ให้การสนับสนุนนักเขียนเรื่องสั้น โดยการคัดเลือกเรื่องสั้นสร้างสรรค์จากนักเขียนต่างๆ ลงตีพิมพ์ในนิตยสารและวารสารด้วย ดังจะเห็นได้ว่าปัจจุบันหลายฉบับ ยกตัวอย่างเช่น นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ นิตยสาร เนชั่นสุดสัปดาห์ และนิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ได้คัดเลือกเรื่องสั้นลงตีพิมพ์เป็นประจำ ทุกสัปดาห์ และลงตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักอ่านและยังเป็นการสนับสนุนให้นักเขียนได้มีพื้นที่ในการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองอีกทางหนึ่ง เรื่องสั้นที่ได้รับการตีพิมพ์จากนิตยสารดังกล่าวได้คัดเลือกจากกลุ่มนักเขียนที่มีความหลากหลาย ทางอาชีพแตกต่างกันไป จึงพบว่ารูปแบบการเขียนเปลี่ยนไปจากเดิม เนื้อหาและกลวิธีการ นำเสนอเรื่องสั้นในปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

ผู้วิจัยเห็นว่าสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนจนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๕ มีความน่าสนใจมากเนื่องจาก สภาพเหตุการณ์ในปีดังกล่าว มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมเป็นอย่างมากท่ามกลาง ความขัดแย้งทางการเมืองแบบแบ่งข้าง มีการต่อสู้และเล่นเกมการเมืองอย่างดุเดือดและเป็นอยู่ใน ช่วงของการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดยมีพรรคเพื่อไทยเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลและให้ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของไทยและเป็น นายกรัฐมนตรีหญิงคนที่ ๕๒ ของโลก ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยมีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อนำ ประเทศไทยไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจที่สมดุล มีความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศมากขึ้น เพื่อนำประเทศไทยสู่สังคมที่ปรองดองสมานฉันท์และอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติธรรมที่เป็น มาตรฐานสากลเดียวกันและมีหลักปฏิบัติที่เท่าเทียมกันต่อประชาชน ภายหลังรัฐบาลของพรรค เพื่อไทยได้เข้ามาบริหารประเทศ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ต้องเผชิญวิกฤต ปัญหาหมอกควันหูกภัยครั้งใหญ่ เมื่อปลายปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ จึงมีนักเขียนได้เขียนสะท้อน เหตุการณ์หมอกควันหูกภัยน้ำท่วมและส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อนของชาวบ้านครั้งนั้นออกมา เป็นรูปแบบของวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น ดังปรากฏในความตอนหนึ่งว่า

“ตอนเกิดพายุและน้ำท่วม ผมเพิ่งสร้างบ้านหลังใหม่ ยังไม่เสร็จดีเป็นบ้าน ก่ออิฐครึ่งไม้แบบบ้านถาวร ขณะบ้านที่อยู่เดิมเป็นกระท่อมทำด้วยปึกไม้ พายุและน้ำพัด บ้านกระท่อมปึกไม้ของผมพังและลอยไปกับน้ำ ส่วนบ้านสร้างใหม่กระเบื้องมุงหลังคา ปลิวไปหมดสิ้น น้ำท่วมสนามหญ้าหน้าบ้านสูงเกือบเมตรพื้นหน้าประตูบ้าน รองเท้าข้าว ของต่างๆ ที่วางไว้ลอยหายไปกับน้ำ กระจกหน้าต่างแตกหมดทุกบาน หน้าต่างบางช่อง ลมพัดหลุดห้อยร่อนแรง ความเสียหายครั้งนั้นรัฐบาลประกาศให้บ้านที่เสียหายหมดทั้ง หลังได้รับชดเชยหลังละ ๒๕,๐๐๐ บาท ส่วนที่เสียหายน้อยให้ได้รับหลังละ ๑๕,๐๐๐ บาท”

(ไพบุลย์ พันธุ์เมือง. “เหตุการณ์หลังอุทกภัย,” เนชั่นสุดสัปดาห์.

๒๐ มกราคม ๒๕๕๕. หน้า ๕๕)

จากเรื่องสั้นข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้สะท้อนปรากฏการณ์ความเดือดร้อนของประชาชนคนไทย หลังจากเกิดเหตุการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ ซึ่งผลกระทบจากน้ำท่วมครั้งนี้ ทำให้ประชาชนไทยได้รับความเดือดร้อนเป็นเวลายาวนาน ส่งผลกระทบเสียหายทั้งทางด้านภาคการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการท่องเที่ยว ด้านการศึกษา ด้านคมนาคม ด้านสาธารณสุข และด้านความขัดแย้ง เรื่องการกั้นน้ำและการประท้วงปิดถนน การบริจาคถุงยังชีพไม่เพียงพอ ส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ไปยังภาคส่วนอื่นอีกเป็นจำนวนมาก บ้านเรือนของประชาชนทั้งหลายเสียหายเป็นอย่างมาก และหวังว่าจะได้รับการชดเชยความเสียหายจากรัฐบาล

ปัญหาทางการเมืองส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างหนัก โดยเฉพาะสภาพจิตใจของประชาชนและความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศ เกิดปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในด้านต่างๆ สถานการณ์ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เปลี่ยนแปลงไปอย่างทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงกลายมาเป็นทางออกหรือกลายเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาเพียงวิธีเดียวที่เหลืออยู่ ดังที่ คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (๒๕๕๕ : ๘) กล่าวถึงเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในภายในประเทศไทย อันนำมาซึ่งความสูญเสียและความเสียหายอย่างประมาทค่าไม่ได้สู่สังคมและประเทศไทย รวมทั้งส่งผลกระทบในทางลบต่อทุกภาคส่วนของสังคม รากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงในการชุมนุมทางการเมือง โดยสอดแทรกความรุนแรงไว้ในเรื่องสั้น เรื่องประชาธิปไตยในช่องปาก : พงศัช ตรีวิสูตร ดังปรากฏในความตอนหนึ่งว่า

“แมกนัสรู้ดีนั่นหมายถึงการพลีชีพ คอทั้งสองใจใช้วิธีนี้เพื่อปอดติดเชื้อเสียงปืนและกลุ่มควั่นสงบลง กลุ่มเมียดเลือดแดงและเมียดเลือดขาวออกแถลงการณ์ผ่านโทรทัศน์และวิทยุท้องถิ่นให้แบคทีเรียทุกตัวกลับสู่ย่านที่พักอาศัย ภาพข่าวบิดเบือนการตายของพี่น้องแบคทีเรียอย่างน่าอนาถ และบอกเพียงว่ามีกระปะทะระหว่างผู้ชุมนุมกับเซลล์เม็ดเลือดขาวไม่มีการรายงานถึงผู้เสียชีวิต”

(พงศัช ตรีวิสูตร. “ประชาธิปไตยในช่องปาก,” มติชนสุดสัปดาห์. ๑-๗ มิถุนายน ๒๕๕๕. หน้า ๖๙)

จากเรื่องสั้นข้างต้น นักเขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์การเรียกร้องประชาธิปไตยในรูปแบบที่แปลกใหม่ โดยกลวิธีการเล่าเรื่องโดยใช้ฉากในช่องปาก โดยผู้เขียนแบ่งตัวละครออกเป็นสองฝ่าย มีการนัดชุมนุมประท้วงจนสถานการณ์ลุกลามจนถึงขั้นเกิดการปะทะกันระหว่างสองฝ่าย เกิดระเบิด มีกลุ่มควั่น เสียงปืน โดยสอดแทรกความรุนแรงไว้ในเรื่องประชาธิปไตยในช่องปาก ด้วยเหตุผลที่นักเขียนไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาตรง ๆ จึงต้องใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการที่จะนำเสนอออกมาโดยแฝงนักเขียนจึงมีกลวิธีการนำเสนอความรู้สึกนึกคิดที่แฝงด้วยเหตุการณ์ทางการเมืองที่มีความรุนแรง

จนทำให้มีการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมและมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก แต่ใช้ฉาบปากของ
มนุษย์จริงๆ ซึ่งเป็นกลวิธีการนำเสนอที่แปลกใหม่

ด้วยแนวคิดที่ว่าสังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน นักเขียนเป็น
ส่วนหนึ่งของสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวรรณกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี
ศาสนา ปรัชญา เศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็น
สิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของเขา เมื่อสภาพสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไป รูปแบบและ
เนื้อหาของเรื่องสั้นก็มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปได้ว่าความพยายาม
ปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระจากการบีบบังคับทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของนักเขียนทำให้
กลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในรูปแบบเดิม ๆ กลายเป็นรูปแบบที่ไม่สามารถใช้ในการสื่อหรือ
สนองตอบความรู้สึกที่นักเขียนเผชิญในสังคมขณะนั้น ด้วยเหตุทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ทำให้ผล
กระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง
และวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนชนชาติและสิ่งแวดล้อม ในช่วงปี ๒๕๕๕
ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมและ
กลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสารรายสัปดาห์ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจถึงสถานการณ์
ทางสังคมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นของนักเขียนไทยในยุคปัจจุบันได้
อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมในเรื่องสั้นจากนิตยสารรายสัปดาห์
ปีพุทธศักราช ๒๕๕๕
๒. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสารรายสัปดาห์
ปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

ขอบเขตการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านระยะเวลา
ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตระยะเวลาในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมและ
กลวิธีนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสารรายสัปดาห์ ตั้งแต่เดือนมกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๕-
เดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕
๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา
ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคม
และกลวิธีนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสารรายสัปดาห์ ปีพุทธศักราช ๒๕๕๕ จากเรื่องสั้น
ทั้งหมดจำนวน ๑๐๗ เรื่อง ซึ่งลงตีพิมพ์ในนิตยสารรายสัปดาห์ ๓ ชื่อเรื่อง คือ นิตยสาร
มติชนสุดสัปดาห์ นิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ และนิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปรากฏการณ์ทางสังคม หมายถึง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่องสั้น ปีพุทธศักราช ๒๕๕๕ ปรากฏการณ์ทางสังคมไทยย่อมมีสภาพความเป็นจริงของสังคมอยู่ คือ ปรากฏการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ ปรากฏการณ์ทางด้านการเมืองการปกครอง ปรากฏการณ์ทางด้านการศึกษา ปรากฏการณ์ทางด้านศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมและประเพณี ปรากฏการณ์ทางด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรากฏการณ์ด้านอื่นๆ

กลวิธีการนำเสนอ หมายถึง วิธีการหรือเทคนิคที่นักเขียนนำมาใช้ในวรรณกรรมเรื่องสั้นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่นักเขียนตั้งไว้ ได้แก่ กลวิธีการดำเนินเรื่อง กลวิธีหรือมุมมองในการเล่าเรื่อง และการใช้น้ำเสียงของผู้แต่ง เป็นต้น

นิตยสารรายสัปดาห์ หมายถึง นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ นิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ และนิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๕ ตั้งแต่เดือนมกราคม-ธันวาคม ๒๕๕๕

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ทราบถึงปรากฏการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในเรื่องสั้นจากนิตยสารรายสัปดาห์ ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

๒. ทำให้ทราบถึงกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสารรายสัปดาห์ ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๕